

MONESTIR DELS FRAMENORS OBSERVANTS DE LLEIDA

(*Document molt important*)

La història dels Framenors a la ciutat de Lleida és gairebé de tanta antigor com la història mateixa de l'Orde Seràfic. Comença allí ja en temps de Sant Francesc, pocs anys després de la fundació de la Religió Minorítica. La veritable tradició i la història més exigent s'agermanen per fer incontrastable aquesta veritat. La constant creença dels lleidatans és que el monestir llur fou fundat pel propi Patriarca de la Umbria. La història vol que sigui ell el primer convent franciscà en antiguitat de tots els que s'aixecaren en els Estats de la Corona aragonesa.

El gran analista de l'Orde Franciscana Wadding¹, fundat en la indiscutible autoritat de Marian de Florència, autor d'unes cròniques autoritzades del segle xv, posa a l'any 1216 (1217) l'edificació del monestir de Sant Francesc de Lleida, afegint que fou aquest el primer dels convents franciscans dels Estats aragonesos. La Crònica dels XXIV Generals², còdex famós del segle xiv, relata la fundació miraculosa del monestir ildense, bo i esmentant el gran benefactor seu Ramon Barriach³, qui aixecà aquella fàbrica del convent i església.

La documentació més directa respecte l'existència del primer convent de Framenors de Lleida, no compareix fins a uns anys més tard. Dos documents de l'any 1236 ens parlen ja del monestir de Franciscans de Lleida. Un d'ells diu que, el 3 d'agost d'aquest any de 1236, en presència de Fra Arnau, predicador, de Framenors del convent de Lleida, fou cedit el con-

¹ *Annales Minorum*, any 1216, núm. VII.

² *Analecta Franciscana*, vol. III, pp. 184-186.

³ Un Ramon de Barriach era el paer en cap de la ciutat de Lleida en els anys de 1250 i 1254 (Arxiu Municipal de Lleida, *Llibre Verd*, pàgines 36-38).

vent de Trinitaris d'Avinganya⁴ a les religioses del mateix Orde, essent les primeres que allí prengueren l'hàbit i feren la professió Na Constança, filla del comte rei Pere el Catòlic, la seva germana Na Sança i altres dames de les més nobles famílies d'Aragó i Catalunya⁵. L'altre document de l'any 1236, relatiu al monestir de Menors de Lleida, el transcriu de l'Arxiu de la Corona d'Aragó el P. Ambrós de Salde, caputxi, en la *Revista de Estudios Franciscanos*, vol. III (1909) p. 336. L'11 de juliol de 1246, el papa Alexandre IV adreçà al Prior dels Dominics i al Guardià de Framenors, de Lleida, la butlla *Exhibita vobis*, encomanant-los que s'informessin sobre l'elecció de l'abat del monestir de Sant Joan de Pruna, sotmès immediatament a la Seu Apostòlica, i si és estat legítima l'elecció, que la confirmin, i, si no, que hom procedeixi a nova elecció, rebent de l'abat confirmat el jurament de fidelitat al romà Pontífex⁶.

En aquest convent, el 14 d'octubre del mateix any de 1246, tingué efecte l'acte solemne de la cèlebre reconciliació del comte rei Jaume el Conquistador amb el bisbe de Girona Fra Berenguer de Castellbisbal i l'Orde de frares Predicadors en presència de moltes nobilíssimes personalitats i gran munió de poble, rebent el monarca l'absolució de les censures de mà dels Delegats papals el bisbe de Camerino i Fra Desideri, de l'Orde de Framenors, penitencier major del Sant Pare, després d'haver promès obeir els manaments de l'Església i donar satisfacció conforme a l'aprovació dels delegats del Pontífex⁷.

D'aquí endavant ja sovintegen els documents que fan referència al nostre Monestir.

Aquest cenobi, el de més prestigi de la Catalunya seràfica, tret del de Sant Francesc de Barcelona, panteó d'algunes persones reials, teatre de solemnes esdeveniments, lloc d'illustres pro-

⁴ Fou aquest convent Trinitari, situat en el terme d'Aitona, el primer que bastí a Espanya Sant Joan de Mata (PLEYAN, *Apuntes de Historia de Lérida*, p. 408).

⁵ "Quod est actum tercio nonas augusti anno Domini millesimo ducentesimo tricessimo sexto in presentia Fratris Arnaldi Predicatoris domus Illerdae et Fratris Arnaldi Predicatoris Minorum domus Illerdae" (Document de l'Arxiu d'Avinganya, copiat per Caresmar, tom. 14. *Instrumenta varia*, pp. 74-75).

⁶ *Bullarium Franciscanum*, vol. II, pp. 144-145.

⁷ FINESTRES, *Historia del Real Monasterio de Poblet*, vol. II, pp. 275-286, on està la documentació. A l'Arxiu de la Corona d'Aragó obren també els documents. Vegi's MIRET I SANS, *Itinerari de Jaume I El Conqueridor*, p. 183.

digis, alberg de religiosos de vàlua, santuari de fervent devoció i cap de custòdia en els primers segles de l'Orde Minorític amb els convents de Tarragona, Tortosa, Tàrrrega, Cervera, Montblanc, Morella, Montçó i Balaguer, estigué emplaçat en aquell indret, a mà dreta, on la carretera d'Osca deixa el passeig de circumvalació darrera el castell i el camp de Mart, on han comparegut tres o quatre desferres de làpides mortuòries, senyal que allí hi havia hagut un lloc sagrat, església o convent.

En aquest cenobi venerable feren bella estada els antics framenors, anomenats Conventuals o Claustrals en els segles xv i xvi, havent-se desviat de la Regla de Sant Francesc i adquirit de la Santa Seu alguns privilegis relaxatius, més que res, respecte la pobresa estreta del nostre Institut. Fou en la centúria quinzena, si no ja un poc abans, que en els cenobis franciscans s'introduïren els abusos contra la Regla Seràfica, d'on resultà que els Pares Conventuals no eren vistos amb la deguda veneració per la clerecia secular. Degut a la seva irregularitat, els Conventuals foren obligats, per ordre del papa sant Pius V i el rei Felip II a desallotjar l'any 1567 llurs monestirs de Catalunya, cedint-los als Observants qui guardaven a la lletra la Regla del P. Sant Francesc. L'Observància fou la gran reforma providencial de l'Orde Franciscana, que tingué començ en el mateix moment que apuntaven els primers abusos de la Conventualitat, ço que, en general, fou en el selge xiv, si bé sembla que a Catalunya no s'esdevingué decididament fins al segle xv.

De l'any 1567 ençà, a la ciutat de Lleida no s'ha conegut més la Conventualitat, i allí no han existit més religiosos de Sant Francesc que els anomenats Observants. Els Pares Franciscans de l'Observància de Lleida, llavors que en 1567 rebien en llur poder l'antic monestir de Sant Francesc, residència fins a aquesta data dels Pares Conventuals, ja feia més d'un segle que hi tenien llur estatge. I aquí entrem ja de ple en el nostre objecte, indicat en les paraules que encapçalen el present treball.

El sant pare Eugeni IV, amb butlla de 9 d'agost de 1443, facultà els religiosos Observants de fundar monestir a Lleida, Balaguer i Vilafranca del Penedès, expedint a l'efecte a Sena la butlla que comença: *Inter ecclesiasticos ordines*, dirigida al P. Francesc Bosch, de la Vicaria Observant de Catalunya.

El 7 de juliol de l'any 1444 els framenors Observants estan ja a la ciutat de Lleida per tal d'agenciar la fundació de llur convent. Un acord del Consell General de la ciutat, del mateix dia, diu així: "Item ants acorda e dellibera lo dit Consell que, atés que's diu que alguns frares de Santa Maria de Jesús⁸ volen penre la Casa Espital de Sant Llar (Llàtzer) de la present ciutat, qui de present vague per absència dels frares de Sant Gerònim; que lo dit, ab tot plen poder tant com ha present Consell General, ho remets als honorables pahers e prohòmens desús scrits o major part d'aquells"⁹.

El Llibre de Consells Generals no diu el que deliberaren i realitzaren els honorables paers respecte de la consignació de l'Hospital de Sant Llàtzer als framenors Observants, però és cert que aleshores mateix o ben prompte se'ls féu mercè d'aquell hospital, ex-monestir de Jerònims, per ço com aquells posseïen l'hospital de Sant Llàtzer, llavors que fou enderrocat l'any 1462 en les guerres del comte-rei Joan II.

I com de fet. Un document de l'Arxiu de Santa Maria, església situada al costat de la catedral de Lleida, datat de l'any 1477, que és una concòrdia o avinença, atorgada aquest any entre la confraria de Sant Salvador i els frares Observants de Santa Maria de Jesús, diu que, el 23 de juny de 1461, s'encengué a Catalunya una guerra intestina, regnant Joan II, i que, en ella, a Lleida, foren arrasats amb gran furor monestirs de frares i monges, ço és, el monestir de Sant Joan de Jerusalem, el monestir dels Carmelites, i "el monestir de Framenors de l'Observància sota la invocació de Sant Llàtzer i Hospital dels Leprosos", i encara la parròquia de Sant Gil. El monestir de Framenors de Sant Llàtzer i l'hospital de Leprosos eren un mateix edifici. El mateix document signat al novembre del referit any de 1477, diu que en aquesta data els Observants ja feia 15 anys que habitaven la casa del noble aragonès Lluís de Coscó, separada, expressa el propi document, per una muralla vella, de l'església parroquial de Sant Joan de la Plaça, i que

⁸ Els religiosos Observants eren igualment coneguts amb el nom de Frares de Santa Maria de Jesús, i sota aquesta invocació es fundà el monestir de l'Observància a Lleida.

⁹ Arxiu Municipal de Lleida, *Llibre de Consells Generals*, any 1444, fol. 14.

confrontava “d’una part amb el carrer del Clot de la Saunedoria, d’altra part amb les cases del Magnífic Bernat de Sant Clement, ciutadà, i de dues parts amb la muralla vella, i d’una altra part amb la casa de l’honorable Francesc de Carcassona, ciutadà”¹⁰.

Tenint en compte aquestes confrontacions i les dades dels itineraris de la processó de Corpus dels anys 1435¹¹ i 1461¹² podem treure bastant clar que la casa del noble Lluís de Coscó, habitada pels framenors Observants per espai de 15 anys, vull dir, del 1462 fins al 1477, formava part de l’actual pany o bloc d’edificis, situat entre la plaça de Sant Joan (potser també una part d’ella), carrer de l’Estereria, plaça de la Sal i carrer de la Pilota. Heus ací l’itinerari de la processó del Corpus de Lleida de l’any 1435: La Seu, graus majors de la Seu, Portal de la Suda, carrer d’En Gojet, plaça de la Cadena, el Romeu, Cingloria, carrer Major, plaça de la Paeria, Corretgeria, *Asteria*, *plaça de la Salneria*, Portal Ferraç (d’En Olius), plaça de la Carniceria de Magdalena, Aluviera, Portal Pintat, carrer d’En Amiguer, Brunaneria, Portal Ferraç, *Porxes de misser Pere de Carcassona*, *Sabateria*, Costa de Sant Joan i de Sant Andreu, i la Suda. L’Itinerari de 1461, fou així: La Seu, grades majors de la Seu, Portal de la Suda, carrer d’En Suirina, plaça d’En Carbó, Hospital, carrer Major, plaça de la Paeria, passant per la casa de la Cort, plaça nova de Sant Joan, *carrer de l’Asteria*, *Clot de la Salneria “e tirant via dreita per los cobertiros (porxos, coberts) de micer Pere de Carcassona”*, *carrer de la Sabateria Major*, costa de Sant Joan i de Sant Andreu, i la Seu.

La casa, doncs, del noble Lluís de Coscó, on feren estada els Framenors Observants durant 15 anys, 1462-1477, tot seguit que fou arrasat l’hospital de Sant Llätzer o dels Leprosos que habitaren de l’any 1444 fins al 1462, tenia aproximadament a nord, la plaça de la Sal, a orient, la paret de la casa de Bernat de Sant Clement que donava al carrer de l’Estereria, a migdia la muralla vella que separava la casa del Coscó de l’església vella

¹⁰ Arxiu de Santa Maria de Lleida, caixó 2, núm. 6.

¹¹ Arxiu Municipal de Lleida, *Llibre de Consells Generals*, any 1435, fol. 3.

¹² Arxiu Municipal de Lleida, *Llibre de Consells Generals*, any 1461, fol. 3r.

de Sant Joan, i a ponent, els porxos de Francesc de Carcasona, mitjançant el carrer, avui dia anomenat de la Pilota.

Fou la ciutat de Lleida la que féu mercè als Framenors Observants, de la casa del noble aragonès, situada dins els murs de la mateixa ciutat, tantost fou destruït el seu primer monestir de Sant Llàtzer que es trobava fora les muralles. Els religiosos, de moment, s'adaptaren aquella casa en una forma convenient, bastint-hi magnífiques oficines i dependències. Però l'any 1477, amb permís de la Paeria i Consell General de la ciutat, ja anaven a aixecar allí un gran Monestir i sumptuosa basílica. El lloc del seu emplaçament abastaria no sols la casa d'En Coscó sinó també algunes cases veïnes i dos murs allí existents i un gran pati que donava al carrer de la Blanqueria, que cediren els prohoms de la ciutat, amb confirmació del rei Joan II. La gran fàbrica projectada havia d'alçar-se davant la capella d'En Serra¹³. Els mateixos prohoms de la ciutat havien assenyalat els fonaments de l'església i monestir.

Però heus ací que, quan tot anava com una seda, s'esdevingué de sobte una gran ocasió contra l'obra, que anaven a dur a terme els religiosos, per part de la clerecia de Lleida, qui al·legava els prejudicis que amb això s'havien de causar a la parròquia veïna de Sant Joan de la Plaça on havia d'ésser enclòs el monestir, a l'església de les Magdalenes i d'altres esglésies i convents. El Capítol de canonges de Lleida prengué la cosa pel seu compte. Es convocà una reunió de rectors i superiors de convents i religions al claustre de la catedral, es consultaren els advocats de l'església i del bisbe, els magnífics doctors en ambdós drets Bartomeu Mahull, Joan Rossell, Gispert de Remolins i molts altres personatges de ciència, i es tragué com a resultat de tot això, que amb tants de danys no es podia bastir la nova església i monestir ni per tal efecte donar la llicència corresponent, a malgrat que els frares haguessin obtingut autorització pontificia de construir cenobi en tres poblacions de Catalunya. Seguidament s'encengué una apassionada discussió i lluita entre el poble qui es posà amb tota decisió al costat dels framenors, i la clerecia qui es consi-

¹³ Fins ara fa uns dos o tres anys, damunt la Costa de la Trinitat, en el carrer del Carme, existia una capelleta. Aquí precisament es trobava la capella anomenada d'En Serra. De manera que d'aquí en direcció a la Plaça de la Sal i la Plaça de Sant Joan havia d'aixecar-se el nou Monestir i església dels Pares Observants.

derava lesionada en els seus drets si prosperava l'intent dels religiosos de Sant Francesc.

Per posar fi a aquest afer, els canonges i clergues de Lleida dugueren la causa al rei, qui aleshores celebrava Corts en la ciutat de Barcelona, enviant allí a l'efecte com a delegats mestre Francesc Vaqueró, canonge de la seu de Lleida, mestre en teologia, i l'honorable Francesc Claverol, beneficiat de la mateixa seu i prior de la confraria de Sant Salvador, home molt docte en dret canònic, els quals no tingueren pas bona acollida en el consistori davant la règia magestat de Joan II. Ans al contrari, fou aleshores mateix que el rei a petició dels framenors despatxà unes lletres executòries, donant llicència de bastir llur monestir de Lleida, després d'escoltar benignament a aquest propòsit les intercessions dels síndics de dita ciutat, de la reina de Nàpols, filla de Joan II, i de la senyora Elisabet d'Urrea, institutriu de la mateixa reina, ambdues molt devotes dels framenors. Els legats dels canonges i clerecia de Lleida ni entrada tingueren llavors a la presència del rei, així per la seva ocupació en els afers de les Corts com en l'assumpte de la coronació i festivals que en aquella ocasió es preparaven en obsequi del duc de Calàbria que s'havia d'endur a Nàpols la reina susdita per a la celebració de les seves noces¹⁴. En forma que ja es dava per perduda la causa dels delegats de l'església de Lleida.

Però, havent el canonge Francesc Vaqueró entrat en el lloc on se celebraven les Corts, exposà amb molta eloqüència al braç eclesiàstic els perjudicis que es causarien a les esglésies de totes

¹⁴ El rei Joan II, per tal de posar en ordre les coses de Catalunya després de la llarga guerra i fer front al rei de França que es disposava a entrar en el Principat amb les armes, convocà Corts Catalanes el 26 de febrer de 1473, durant aquestes fins a l'any 1479 i reunint-se successivament a Perpinyà, Lleida, Balaguer, Cervera i Barcelona, on foren traslladades al desembre de 1476, si bé no hi funcionaren fins després del 17 de maig de 1477 en què vingué a Barcelona el Rei per assistir a les preparacions de les festes que s'havien de celebrar amb motiu de la vinguda del Duc de Calàbria, D. Alons d'Aragó, el qual havia d'emmenar-se la filla del Rei, Joana, a Nàpols, on havia d'emmaridar-se amb el rei Ferran. Les Corts Catalanes sembla que no s'obriren fins al mes de juliol del dit any de 1477 a Barcelona, després que foren aquí traslladades des de Cervera. Celebrades les festes de les esposalles de la reina Joana amb el rei de Nàpols en la ciutat de Barcelona, sortí ella cap a Itàlia amb el Duc de Calàbria i gran acompanyament després del 20 d'agost, arribà a Gènova el 29, i, al cap de pocs dies, al regne de Nàpols (COROLEU I PELLA, *Las Cortes Catalanas*, pp. 306 i següents; ZURITA, *Anales, Las Glorias Nacionales*, vol. 5, pp. 570, 579 i 591).

les províncies i a tot l'estat eclesiàstic, si per cas es duia a cap l'edificació del monestir i basílica dels framenors en el seti on ells es proposaven. La peroració del canonge va convèncer immediatament els del braç secular, els quals nomenaren comissionats per parlar sobre aquest negoci amb el rei el bisbe de Vic Ramon de Moncada, el bisbe d'Urgell Pere de Cardona, i l'abat de Poblet Miquel Delgado, acompanyats dels damunt dits Francesc Vaqueró i Francesc Claverol, delegats del Capítol i clerecia de Lleida, qui saberen complir llur deure d'enviats de tal manera que aconseguiren del rei la revocació de les seves lletres executòries que poc abans havia expedit a favor dels framenors Observants per la nova construcció del monestir en l'indret on es pretenia.

Així que la cosa arribà a notícia del framenors de l'Observància de Lleida, enviaren ells a corre-cuita i sense pèrdua de temps a Roma legats, els quals s'embarcaren amb la Reina (Joana), de qui esperaven gran favor davant el romà pontífex (Sixt IV), qui havia estat framenor. Entretant, a Lleida, en assabentar-se els seus habitants de la revocació de les lletres executòries reials, tot es posà en revolta, tement-se d'aquí grans escàndols, tant més que estava a favor dels frares el governador de Catalunya, qui havia tingut per mestre Fra Esteve Ricard, aleshores guardià del monestir, el qual treballava de fort i de ferm en l'obra de la fàbrica nova dels framenors. I tota la ciutat, els paers i prohoms feien la part dels frares. En aquesta violentíssima situació, per tal d'evitar els màxims escàndols i les grans despeses de plets, el Capítol de canonges i la clerecia oferí per via de transacció als framenors Observants l'església de la confraria de Sant Salvador, situada fora les muralles, on poguessin edificar llur monestir sense cap molèstia de les esglésies parroquials ni lesió dels drets dels rectors, oferta que acceptaren els religiosos de l'Observància Franciscana.

La Comunitat de framenors, qui signa la susdita concòrdia amb els delegats de la confraria de sacerdots de Sant Salvador el 15 de novembre de 1477, constava, si més no, dels individus següents: Fra Esteve Ricard, guardià i comissari per pactar amb el clercat de Lleida del Vicari Provincial de l'Orde de Framenors de l'Observància del Principat de Catalunya, Fra Miquel Palou, vicari, Fra Didac d'Alfaro, Fra Joan Figuerola,

Fra Onofre Romero, Fra Arnau Joan, Fra Miquel Camfores, Fra Francesc Roiz, Fra Antoni Puig, Fra Joan Sors, Fra Joan Castanyo, Fra Joan Vaqueró, i Fra Miquel Sisbert.

Junt a l'església de Sant Salvador, cedida per la confraria, aixecaren els pares Observants el tan conegut monestir de Santa Maria de Jesús. Una modesta creu, batejada amb el nom de *Creu dels Frares*, que ha subsistit fins a l'any 1926, i s'alçava a l'actual plaça de Mossèn Jacint Verdaguer en l'indret on arrenca la carretera de Torresserona i Albesa, indicava el lloc del Convent de Jesús, molt solitari, el qual, amb l'antiga església parroquial de Sant Salvador, ocupava els locals o patis veïns al carrer de Noguerola, avui Clavé, podent-se veure ara encara desferres dels fonaments del seu emplaçament, com escrivia el 1927 l'intelligent, pacientíssim recerçador i modest sacerdot Ramon Huguet, beneficiat de la catedral de Lleida, damunt les planes d'"El Diario de Lérida" en una llarga sèrie d'articles, rotulats *San Francisco y Lérida*. El Dr. Joan Ayneto, canonge de la mateixa catedral, en la seva erudita obreta, *El sitio de Lérida en el año 1646*, porta en l'apèndix quart un gràfic del setge de Lleida, de l'any 1644, i hi figura amb la lletra E el lloc que, fora i prop de les muralles, ocupava l'esmentat monestir, i que correspon, de fet, a l'indret que nosaltres acabem d'indicar.

En vista, doncs, del mal caire que prenien els esdeveniments a Lleida tan bon punt es va saber la revocació de les lletres executòries reials per la construcció del monestir i església dels PP. Observants, feta pel monarca Joan II, per tal com el poble en pes *tumultuava* a favor dels frares, els paers, degà i Capítol de la dita ciutat pregaren al prior i confreres de la confraria de Sant Salvador que volguessin cedir la seva església, situada extramurs, als Observants de Santa Maria de Jesús. I el prior i confreres, prèvia llarga deliberació, encomanaren aquest afer amb potestat omnímoda de fer el que millor els semblés al prior de la Confraria Francesc Claverol i als beneficiats de la Seu, confreres Bartomeu Sunyer, mestre en sagrada teologia, Manuel Argentona, Joan Berenguer, Lluís Ventosa i Francesc de Cabestany, els quals, amb poder també dels paers i prohoms, elegits pel Consell General de la ciutat, acordaren de lliurar als framenors Observants de Santa Maria de Jesús l'església de

Sant Salvador amb les terres i dos horts, existents allí contigus, i traslladar la confraria a un altre lloc amb autoritat i decret del senyor Manuel de Monsuar, doctor en lleis, canonge Degà i Vicari General del cardenal bisbe de Lleida, obligant els dits religiosos a transportar a llur compte a la nova residència de la confraria, fos allí on fos, els retaules, altars, censos, pilars de ferro, campanes, oratoris, reixats de fusta, la trona de fusta i alguna altra coseta aleshores existents en l'església de Sant Salvador, i establint que tot s'executés amb els pactes i condicions següents i no d'altra manera:

En primer lloc, atès que la Confraria té prop de la seva església unes terres i dos horts del valor de cent lliures i que féu grans despeses en obres de l'església des del 28 de maig de 1427 en què el Capítol i els paers la hi cediren, en compensació de l'església de Santa Maria de l'Horta que cedí la confraria per bastir prop d'ella un monestir de Sant Agustí, exigeix als religiosos Observants la suma de 150 lliures o 3.000 sous, ço que prometen ells de fer en la forma aquí expressada. Item es concorda que els frares o qui sigui, hagin de vendre dins el termini de deu anys la casa de Lluís Coscó on ara habiten, a persona laica (seglar) i que no hi pugui haver mai allí església o monestir de religiosos o religioses ni que aquells o aquestes, ni beguins ni beguines hi puguin habitar mai. I si per cas, abans de deu anys, els frares tinguessin ja suficientment enllestit el nou monestir junt a l'església de Sant Salvador per poder-hi habitar, que no hagin d'esperar el termini de deu anys per traslladar allí llur residència, sinó que hauran de fer-ho tan bon punt el tinguin discretament preparat per sojornar-hi a judici del degà i d'un paer de Lleida. I la confraria no vingui obligada a consignar la seva església fins a tant que hi siguin instal·lats els frares. Si mentrestant moria algun religiós Observant, podien enterrar-lo en la mateixa església i fer-li allí les funcions funeràries, però no celebrar-hi, tret d'aquest cas, misses, l'ofici diví ni cap funció religiosa sense la llicència del prior de la confraria. El prior i confreres podran traslladar els beneficis fundats en l'església de Sant Salvador, les misses, aniversaris, processons i funcions, allí instituits per confreres i altres persones, i el Vicari General hagi de donar i doni llicència i decret al prior i confreres de realitzar aquesta mutació. I si el prior i confra-

res, actuals i esdevenidors, volien obtenir confirmació del Sant Pare per fer aquesta mutació o trasllat, la puguin fer a llur voluntat, sense que s'hi puguin oposar de cap manera, ans s'hi deguin conformar i venir-hi bé, el Guardià, frares i Provincial (Vicari) de l'Observància.

I el Vicari General, degà i Capítol de la Seu ilerdense, atès la generositat de la Confraria en orde a la fabricació del monestir Observant, per tal que no es quedi ella sense església ni altre lloc, concedeixin al prior i confreres autorització de traslladar llur confraria, retaules, altars, beneficis, drets i mobles a la casa i capella de l'Almoïna del claustre de la catedral o a una de les esglésies parroquials de Santa Maria de Magdalenes, de Sant Andreu apòstol, de Sant Martí confessor, o a alguna altra església parroquial o capella de la ciutat a la seva elecció, obligant-se els magnífics paers a aconseguir el consentiment, a l'efecte, dels parroquians de l'església escollida. En tant que els frares no passin a ocupar el futur monestir, la confraria podrà fer els sermons acostumats dels diumenges i festes de Quaresma, de després de dinar en la seva església de Sant Salvador; però, després, els frares podran predicar-los aquí, i la confraria, en l'església o lloc on es traspassi. I el Vicari General, en quant pugui de dret i amb autoritat del cardenal bisbe de Lleida, traslladi on s'estableixi la confraria les moltes gràcies concedides pels sobirans pontífexs i prelats a l'església cedida ara als frares, val a dir, les indulgències, beneficis i drets de beneficis, expedint per això, el decret oportú.

La Comunitat Observant hagi de renunciar el pati junt a la casa del cavaller Lluís Coscó i del carrer de la Blanqueria que, per a l'edificació i ampliació del monestir, li havia cedit en establiment la ciutat, i que mai no hi puguin construir aquí església ni convent cap mena de religiosos ni religioses o beguines. I degui també la Comunitat Observant renunciar la llicència d'edificar oratori o monestir en la casa del dit Coscó i celebrar-hi misses i oficis divinals, obtinguda ja pel Vicari General, i renunciar igualment la confirmació haguda del rei Joan II de posseir l'esmentat pati i d'aterrar els dos bocins de les muralles de la ciutat per bastir la fàbrica de llur monestir. I encara els frares s'hagin d'obligar a no impetrar del Sant Pare o de legats o de delegats apostòlics cap rescripte, butlla

o gràcia en contra d'aquesta concòrdia, o a tenir-los per nuls, si de cas els haguessin ja aconseguit.

El Guardià i religiosos de Jesús prometen amb jurament d'obtenir del Vicari Provincial de l'Observància la confirmació de la present concòrdia fins a la pròxima festivitat de la Pasqua de Resurrecció, i també de confirmar la mateixa concòrdia en el Capítol conventual de Lleida, per tal que fossin obligats a observar-la tots els framenors Observants, actuals i futurs, de la Província.

A continuació, els frares, el Vicari General, el degà, el Capítol i la paeria i prohomenia i la confraria van ratificant, respectivament, les clàusules de la concòrdia que en concret els afecten. I seguidament vénen les signatures de tots els interessats, testimonis i notari.

El 15 de novembre de 1477, signen reunits en capítol conventual en la casa del monestir, els esmentats P. Guardià i delegat del Vicari Provincial, i els dotze religiosos que formaven aleshores la Comunitat Observant de Lleida, en presència dels testimonis el Magnífic Antoni Riquer, doctor en lleis, ciutadà, i el seu familiar Gabriel Gili.

El dia següent, 16 de novembre de 1477, firmen els comissionats de la confraria Francesc Claverol, prior de la confraria, Bartomeu Sunyer, mestre en sagrada pàgina, Manuel Argenton, Joan Berenguer i Lluís Ventosa, davant els testimonis Jaume Escolà, clergue, i Joan Espiells, pedrer, domiciliats a Lleida.

El 17 de novembre de 1477, ho fan el degà i Vicari General Manuel de Monsuar, i els següents canonges congregats capitularment en la Casa del Capítol, ço és, Blasi Ram, ardia-ca de Tarragona, Dalmau Çacirera, Miquel Périz, Garcia de Valltierra, Vicenç Sopiera, Joan de Capdevila, Andreu Rafard, Ramon Rosell, Gabriel Cerdà, Joan Alcanyiz, i Francesc Vaqueró. Torna a signar en particular el Vicari General, autoritzant la translació de la confraria i de les coses precitades, fent de testimoni el Magnífic Antoni Riquer i el discret Antoni Sopenya, beneficiat de la Seu ildense.

El 31 de novembre de 1478, estampen les seves signatures reunits a l'aula de la paeria d'atorgament d'albarans els paers Pere Icart, noble, Pere d'Ager, donzell, Joan Agost, noble, Ni-

colau Agulló, noble, i els Consellers del Consell General Lluís Degualls, donzell, Antoni Riquer, doctor en lleis, Gispert de Remolins, doctor en decrets, Joan de Cabostany, Bernat Siurana, Nicolau Pou, Gaspar Vall, nobles, Joan Dolzinelles, donzell, Bartomeu Mahull, doctor en lleis, Francesc Company, Joan Guera, Pere Jordà, Joan Gostanti, Alfons Gonzàlbez, Manuel Viacamp, Miquel Berberó, Gaspar Robió, Joan Ledó, Nicolau Espolter, Gabriel Reguant, Galceran de Sant Martí, Miquel Antits, Andreu de la Pardina, Joan Leutes, Antoni Navarra, Bernat Niubó, Joan Casasages, Bernat Amat, Jaume Espinal, Miquel Loich, Bernat Forner, Antoni Forner, Galceran Pocullull, Martí Morelló, Pere Alegre, Joan Polo, Esteve Tronch, Joan Ava, Antoni Torres, Joan Duató, Bernat Pallars, i Lluís Serra, essent testimonis Joan de Sant Pere i Sanç Ramírez, veguers dels Paers.

Tot seguit, el P. Guardià de Lleida, Fra Esteve Ricard, el 9 de juliol de 1478, en compliment del contingut en la present Concòrdia que l'obligava a recaptar del Vicari Provincial de l'Observància de la Província, lliurà al notari del document que ens ocupa, una escriptura signada a Xelva el 29 de juny del mateix any de 1478, pel Capítol Provincial de l'Observància de la Província d'Aragó, allí celebrat sota la presidència del Vicari Provincial Fra Antoni Salvador, el qual Capítol amb acta notarial, aprovà totes i cada una de les clàusules concordades pel Capítol, clerecia, prior i confreres de Sant Salvador de Lleida, sobre la construcció del monestir Observant en l'església de la Confraria, i signaren aquesta aprovació amb el dit Vicari Provincial els Pares Capitulars Fra Antoni Figueres, Fra Narcís Romeu, Fra Esteve Ricard i Fra Joan de Motrios, Definidors, en poder del notari Francesc Sànxez.

Acte seguit, amb caràcters autògrafs, aprova aquest document i totes les seves clàusules, Manuel de Monsuar, Vicari General del senyor don Lluís Joan, cardenal prevere del títol dels Quatre Sants Coronats i bisbe Ilerdense.

Per fi, signa el notari d'aquest acte públic, Joan D'Alcolea.

Bastit suficientment el monestir Observant de Santa Maria de Jesús fora els murs de Lleida, junt a l'església de Sant Salvador, cedida per la Confraria d'aquest títol, els frares desocuparen la casa del noble Lluís Coscó l'any 1480, i es trasllada-

ren aleshores, segons el nostre cronista P. Francesc Marca¹⁵, a la nova residència, on sojornaren per espai de cent seixanta anys, val a dir, fins al maig de 1644. Als 17 de maig d'aquest any de 1644, el Consell General de Lleida deliberava que, per la defensa de la ciutat, se n'entressin dintre els seus murs les monges de Sant Francesc i els frares de Santa Maria de Jesús, i que les monges fessin estatge amb les de Sant Hilari, i els frares amb els Carmelites Delcalços¹⁶. Després d'aquesta data, se'ns fonen ja per sempre més el monestir i l'església de Santa Maria. Si llur enderrocament no s'escaigué aquell mateix dia, no se'n farien esperar gaires més. El Convent primitiu de Sant Francesc, que aleshores ocupaven les monges de Santa Clara, fou demolit aquell mateix mes de maig de 1644, dia 12, o bé en algun dels dies següents¹⁷.

El monestir de Jesús de Lleida era de modestes proporcions, era *casa rica*¹⁸. Un cop que els frares hagueren abandonat per imposició governativa llur cenobi, el 12 de maig de 1644, es trobaren sense domicili fix. El 18 d'agost de 1644, els trobem que van buscant casa on acollir-se, i demanen al Consell General que els cedeixi per habitació l'hospital General dels Orfes, i els responen els concellers que a l'efecte mirarien d'estatjar-los a la casa d'Antoni Joan Pelat, en el carrer de Sant Gili, prop del portal dels Infants, oferint-se a pagar-los el lloguer¹⁹. El 5 de setembre del mateix any de 1644, el Consell General decideix facilitar als frares la Casa dels Orfes tan sols pel temps de sis mesos, segons la petició que li féu prèviament el P. Guardià de Jesús²⁰. L'any següent de 1645, el governador de la plaça obligà els nostres religiosos a abandonar la casa que ocupaven, assenyalant-los per estatjar-se la casa de Bautista Gombau, contigua a l'església de la Magdalena, de la qual no pogueren prendre possessió per l'oposició que els feren els obrers i parroquians d'aquesta parròquia²¹. Així anaren habitant alguna casa particular.

¹⁵ *Crònica seráfica...*, p. 256.

¹⁶ Arxiu Municipal de Lleida, *Llibre de Consells Generals*, any 1644, fol. 235r.

¹⁷ *Ibidem*, *Ceremonial antich*, núm. 700, folis 128-130; *Llibre de Consells Generals*, any 1644, foli 235.

¹⁸ *Ibidem*, *Llibre de Consells Generals*, any 1596, foli 112.

¹⁹ *Ibidem*, *Llibre de Consells Generals*, any 1644, foli 80.

²⁰ *Ibidem*, any 1644, 5 de set., foli 8.

²¹ *Ibidem*, *Diversa*, ms. 705, foli 518.

En una d'aquestes cases provisòries hagueren de sojornar els nostres religiosos Observants el dia 22 de novembre de l'any 1647, en què tingué lloc un fet tristíssim dalt el castell de Lleida. Entre nou i deu de la nit d'aquell dia dolorós, picà a la porta del domicili dels frares el sergent major de la plaça de Lleida, anomenat Salamanqués, demanant el P. Guardià Fra Nicolau Isern, a qui necessitava el governador Manuel d'Aguilar per consolar un cavaller qui havia de morir dins el termini de vuit hores. El sergent major i el P. Guardià fan via cap al castell, i allí el governador mena el P. Guardià a la porta de la cambra d'Antoni de la Torre, el cavaller destinat a la mort pel Marquès d'Aitona, Virrei i Capità General, sense cap forma de procés. La infeliç víctima s'abraçà amb el P. Isern, dient que no sentia morir al costat d'un religiós de l'hàbit del P. Sant Francesc. I com el noble presoner hagués passat unes sis o set hores ordenant el seu testament amb el notari Josep Martorell, actuant en ell de testimoni el susdit P. Guardià, la resta de les tres o quatre hores les emprà confessant-se i reconciliant-se diferents vegades amb el mateix P. Guardià, qui no l'abandonà un instant en aquelles hores terribles. A les set de la matinada Antoni de la Torre fou executat a la plaça del castell. Abans de l'execució de l'acte fatal, el botxí anava a despullar la víctima, i ja li havia tret una sabata, però fou en tot impedit pel P. Guardià, el qual prometé, en canvi, 300 rals de plata, que satisféu el síndic dels frares²².

Els frares de Jesús, al cap de tantes angúnies d'haver d'anar sempre amb els mobles al coll, prengueren la resolució de reedificar el primitiu monestir de Sant Francesc, enderrocat el maig de 1644 per "los francesos" del qual, però, restava en peu l'església²³. El primer convent de Sant Francesc de Lleida fou alberg de framenors, dits després Conventuals, des del segle xv, fins a l'any 1567, en què, per ordre del papa sant Pius V i del rei Felip II, fou consignat als Observants²⁴, els quals només l'ocuparen un any, i l'abandonaren seguidament²⁵, de manera que restà vacant fins a l'1 de juny 1576, en què, amb autorització del papa

²² OSSORIO I GALLARDO, cinc articles publicats els primers dies de febrer de 1930 en *El Diario de Lérida*.

²³ Arxiu Municipal de Lleida, *Ceremonial antic*, núm. 700, folis 128-130.

²⁴ P. MARCA, *Crónica*, pp. 371-374.

²⁵ GONZAGA, *De origine seraph. Religionis*: Catalunya, Convent de Lleida.

i del General de l'Orde, prèvia intercessió del bisbe de Lleida Antoni Agustí i de Felip II, entraren a ocupar-lo nou monges clarisses Observants, que vingueren de Pedralbes i de Jerusalem de Barcelona, i tres monges més del monestir de Santa Clara de Lleida ²⁶.

El 18 de juliol de 1666, els framenors Observants tenien ja molt avançada l'obra de restauració del Convent de Sant Francesc, per tal com el P. Guardià fou afavorit del Consell General amb 4.000 rajoles per a fer les cel·les ²⁷. I aquí continuaren fent sojorn fins a l'any 1707, tan tràgic per a la ciutat de Lleida, en què, a conseqüència del setge ferotge de tot un mes, començat el 21 de setembre per les tropes de Felip V, quedà feta tota un munt de ruïnes i cadàvers. Però abans, com a trist presagi, una imposició militar del Govern austríac de la plaça de Lleida, enderrocà el celebèrrim monestir i església de Sant Francesc. Diu el cronista franciscà P. Marca, que la demolició tingué lloc l'any 1706 ²⁸, però, sens dubte, ha de situar-se a l'any 1706, per tal com Francesc de Guiu i Escolà, paer en cap i governador de la plaça, en una disposició del 13 de desembre de 1706, esmenta encara els PP. Francesc Narcís, Guardià del Convent de Sant Francesc de Lleida, i Francesc Pueyo i Abadia, religiós del mateix Convent i lector jubilat i predicador de sa majestat ²⁹.

Els nostres PP. Observants es veieren obligats a absentar-se de Lleida, desitjosos de tornar-hi el més aviat possible. El Comissari visitador i definitori de la Província de Catalunya, amb lletra de 30 de novembre de 1717, escrigué als paers de Lleida, demanant-los algun auxili econòmic per donar començ a la reedificació del convent de Sant Francesc, i respongué el Consell General que les circumstàncies no li permetien contribuir a aquella obra ³⁰. El 2 de novembre de 1720, el P. Provincial Josep Serratosa, comunica a l'ajuntament que, havent acudit dues vegades la Província a l'agent de la religió en la

²⁶ Arxiu Municipal de Lleida, *Ceremonial antich*, núm. 700, folis 128v, 130r; Arxiu Franciscà Provincial de Catalunya, Vic, *Liber Provinciae*, foli 8. - MARCA, *Crònica*, pp. 287-289.

²⁷ Arxiu Municipal de Lleida, *Ceremonial antich*, folis citats.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Arxiu Municipal de Lleida, *Llibre de Consells Generals*, any 1706, foli 3r.

³⁰ *Ibidem*, *Cartes*, anys 1771-1719, núm. 879.

cort de Madrid a fi d'aconseguir el reial permís per a la reedificació del convent de Sant Francesc, ara hi envia de nou, per al mateix efecte, dos religiosos especials, i prega, a la vegada, el dit ajuntament, que afavoreixi aquesta causa escrivint al confessor del rei o a qui millor li sembli³¹. El 18 de març de l'any 1722, el Consell General de Lleida contesta al P. Provincial Francesc Moragues, amb referència d'una lletra seva del 26 de febrer passat, alegrant-se que hagués ell obtingut reial decret per a la reedificació del convent, però que ara no pot cedir l'Almodí³² per a habitació dels cinc o sis frares que diu que vénen; amb tot, ajudarà que es lloguin als religiosos una casa que ells assenyalin³³. D'aquest any de 1722 és, doncs, la fundació del convent, dit de Santa Maria de Jesús de Lleida, bastit tocant la muralla del Segre dins els murs de la ciutat, que hagueren d'abandonar l'any fatídic de 1835. En aquest convent es troba, actualment, la delegació de Finances, i en l'església veïna abans del convent, la parròquia de Sant Pere, situat tot al carrer Major.

Dels primers dies de juliol de l'any 1908 ençà tornen a ésser a Lleida els PP. Franciscans Observants, els quals, havent viscut de primer en un piset del carrer de la Palma, al cap d'uns quants mesos a casa Pastoret, al carrer de Cavallers, i des de mitjans de 1910, en un primer pis a la rambla de Ferran, s'establiren, per fi, el 1.er d'agost de 1920, a l'actual convent, aixecat en el carrer del Marquès de Vila Antònia.

FRA PERE SANAHUJA, O. F. M.

³¹ *Ibidem*, *Cartes*, de l'any i dia corresponent.

³² L'Almodí, situat en el lloc actual de la catedral, era a tall d'un gran magatzem de gra amb destí a la venda pública.

³³ Arxiu Municipal de Lleida, *Cartes*, any i dia corresponent.

Apèndix

Fundació del Monestir Observant de Santa Maria de Jesús de Lleida, oposició de la Clerecia i donació concordada de l'església i terres de Sant Salvador que fa la Confraria d'aquest nom per construir-hi allí tocant l'alludit Cenobi.

Lleida, 15-17 novembre 1477.

In Christi nomine. Amen. Noverint universi quod nos Ffranciscus Claverol, presbiter, prior confratrie Sancti Salvatoris extra muros civitatis Ilerde, Bertholomeus Sunyeri, in artibus et sacra theologia magister, Manuel Argentona, Johannes Berengarii, et Ludovicus Ventosa, presbiteri sedis Ilerde beneficati, persone electe ad infrascripta per honorabiles confratres dicte confratrie, prout de nostra potestate constat instrumento recepto et testifficatio per notarium infrascriptum die decima septima mensis septembris et anni infrascriptorum parte ex una, et frater Stephanus Ricard, Guardianus et comissarius ad infrascripta per Provinciale Ordinis Fratrum Minorum de Observancia in Principatu Cathalonie, frater Michael Palou, vicarius, frater Didacus Dalfaro, frater Johannes Figuerola, frater Onoffrius Romero, frater Arnaldus Johannis, frater Michael Camfores, frater Ffranciscus Roiz, frater Anthonius Puig, frater Johannes Sors, frater Johannes Castanyo, frater Johannes Vaquero, et frater Michael Sisbert, conventuales Beate Marie de Jhesu Sancti Ffrancisci de Observancia partibus ab altera, confitemur et in veritate recognoscimus pars parti et nobis ad invicem quod super infrascriptis fuerunt facta, inhita, conventa et concordata, firmata ac medio iuramento corroborata capitula quorum tenores secuntur per hec verba: Ad Salvatoris nostri gloriam, in cuius indicione cuncta sunt posita et sub cuius nominis invocacione sacra nostra sacerdotum est instituta confratria, omni et omnium negligencia et ignavia relegata cunctis, prout talis et tanti sacre rey negocii sublimitas exigit, ad perpetuamque rey memoriam non segnes innotecere volumus, ut non sint successoribus ocultata nostris et cognoscat generacio altera et narretur a progenie in progenies, quod decimo kalendarum iunii anno ab Incarnacione Domini nostri Jhesuchristi millesimi quadringentesimi sexagesimi primi nostris exhigentibus peccatis in-

testinum in Cathalonie Principatu exortum est bellum, digna regnante divina providencia domino Johanne rege Aragonum gloriose memorie quo bellorum reciproquo discrimine densis occupata hostibus Cathalonia obcessisque civitatibus tello furiosoque marte quamplurima dirrupta sunt menia et alta testitudine turres necnon insinia Religiosorum monasteria, signanter in civitate nostra Ilerdensi longis obcessa temporibus non pigro ariete devulsa fuerunt, nedum Fratrum cenobia set monialium Domusque illa miro (muro?) fabricæ antiqua ex cognicione nuncupata Fratrum Sancti Iohannis de Hospitali, et ecclesia parrochialis Sancti Egidii alta fortitudine constructa, sacra Carmelique domus inter quoddam cenobium Fratrum Minorum de Observancia sub invocacione Sancti Lazarii et Leprosorum hospitale constat esse dirruptum. Cuius cenobii Fratres intra civitatis menia caritatis beneficio recepti, a civibus concessæ fuerunt ad cohabitandum edes estrenui militis cuiusdam nuncupati Lodovicus de Coscon, nacione Aragonensis, quas magnificaverunt convenientibus officinis, volentes ibidem basilicam mire magnitudinis hedificare, obtenta iam a civibus licencia, et extra murorum amborum antiquorum cum eorundem infraccione et multarum domorum ruynam, assignatis per maiores civitatis locorum fundamentis ecclesie et claustri ante capellam vulgariter nuncupatam den Serra media in civitate non cum mediocri iactura parrochialis ecclesie Sancti Iohannis de Platea, in cuius parrochia et cui ecclesie satis convecina talis fabricanda erat ecclesia necnon cum non parvo detrimento ecclesie Magdalenes aliarumque ecclesiarum et monasteriorum; quamobrem honorabilium canonicorum Capitulum ad cuius providenciam pertinet ecclesiarum ruinam non mediocri diligencia evitare nech in illis cultus minuaturs divinus suisque flustrentur iuribus, contemplans tot et tanta ad fabricam huius ecclesie et monasterii detrimenta parrochialium ecclesiarum et monasteriorum et eciam obviancia iura, facto necnon regulari beati Ffrancisci prohibente intra menia in populatorum frequencia suorum cenobia hedificari fratrum, convocatis igitur parrochiarum rectoribus necnon cenobiorum et religionum presidentibus in clauastro Sedis, inhito consilio cum ecclesie et episcopi advocatis, magnificis viris utriusque iuris consultis, eximiis doctoribus, dominis Bertholomeo Mahull, Iohanne Rossell, Gisperto de Remolins et quamplurimis alijs sciencie viris, fuit conclusum hec cum tanta ecclesiarum iactura, ecclesia et monasterium illo in loco iure non posse hedificari neque eis in ibidem construendi licenciam posse concedi, non obstante a sumo pontifice obtinuissent ipsi fratres in tribus Cathalonie locis fabricandi monasteria. Exorta est enim

inter nos et illos super ecclesie hedificacione non parva contencio, necnon inter cives et clerum super his iurgia non mediocria, quoniam innobile vulgus de facili sequitur simulatam devocionem et semper novis gaudet institutis. Quamobrem causa fuit devoluta ad regiam magestatem qui tunch Barchinone curias celebrabat. Urge[n]te igitur necessitate non cum mediocri expensarum iactura honorabile Capitulum et clerus legatos ad curias destinarunt, silicet, reverendum magistrum Ffranciscum Vaquero, eiusdem sedis canonicum in artibus et theologia magistrum, et honorabilem virum Ffranciscum Claverol, eiusdem beneficiorum sedis Sanctique Salvatoris priorem, in iure canonico non mediocriter instructum, qui, arepto itinere, dum proventum est Barchinone, oracione premissa, in consistorio coram regia magestate non satis gratum habuerunt responsum, set inpetratis a Fratribus epistolarum literis executoriis licenciam hedificandi obtinuerunt suffragante? sindicorum civitatis intercessione opitulantibusque serenissima Neapolis regina eiusdem regis filia et domina Elisabet de Urrea eiusdem regine in moribus magistra fratrum devocione seductis, nech ab inde oportunis legatis se obtulit ad regem additus ad huiusmodi negocia pertractanda tam propter curiarum occupacionem quam eiusdem regine coronacionem (et) palestrias et solempnitates que tunch Calabrie duci fiebant qui defferendus erat Neapolim reginam transi-turam ad nubciarum celebritatem. Qua de rre penitus negocium ex parte quasi perierat ecclesie, set suffragante Salvatore cuius negocium agebatur, ingresso suprascripto canonico ad curiarum penetralia ecclesiastico proposuit bracchio non parvam exclamacionis oracionem, in qua ecclesiarum universalium provincialium et tocius status ecclesiastici detrimenta non signiter exposuit; quo audito, extemplo deputati sunt legati ad regiam magestatem reverendissimus dominus Guillermus Raymundi de Moncada episcopus Vicensis, et reverendissimus dominus Petrus de Cardona episcopus Urgellensis, et reverendus dominus Michael Delgado abbas Populeti, una cum Capituli et cleri legatis, qui satis difficiliter obtinuerunt concessarum revocacionem literarum. Qua audita a fratribus revocacione, sine mora suos Roman miserunt legatos navigantes una cum regina a qua favorem apud sumum pontificem expectabant, qui sui Ordinis et professionis frater fuerat; necnon a civibus revocacione non ignorata quibus revocacionis litere dirigebantur, tota tumultuante Civitate non parva spectabantur scandala, maxime favente Principatus gubernatore, qui in magistrum habuerat Fratrem Stephanum Ricard, tunch dicti Guardianum monasterii, qui operam maxime dabat fabrice. Qua de rre, ad maxima evitanda scan-

dala et littis expensarum discrimina, fuit expediens, ut et honorabile. Capitulum et clerus Sancti Salvatoris ecclesiam fratribus concederent, ubi et suum hedificarent monasterium et extra civitatem cohabitacionis locum haberent ne parrochiales molestarent ecclesias et, frustratis iuribus earum, rectores unde viverent, non haberent. Ideoque in eadem Sancti Salvatoris ecclesia eis concessa, salvis iuribus parrochialis ecclesie confratrie Prioribus, concessa est cohabitacio secundum inferiora capitula inter utrasque partes confecta, ut sequitur: Quia per reverendum Guardianum et alios religiosos conventus Beate Marie de Jhesu Ordinis Beatissimi Ffrancisci de Observancia civitatis Ilerde, consencientibus ad id magnificis dominis paciariis et Consilio Generali civitatis predictae, fuerat in anno millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo deliberatum construere quandam ecclesiam, claustrum et monasterium ad latus domorum que fuerunt magnifici domini Ludovici Cosco, militis, muro antiquo intermedio situatarum intra parrochiam ecclesie parrochialis Sancti Iohannis dicte civitatis, in qua quidem constructione seu hedificacione fienda in anno predicto fuit multum contradictum per magnificos decanum, Capitulum Sedis et clerum civitatis predictae, dicentes et asserentes hedificacionem ecclesie et monasterii predictorum fieri de iure non posse in preiudicium Sedis et ecclesiarum parrochialium dicte civitatis, et propterea partes predictae inceperunt litigare coram officiali Ilerdensi et eciam habuerunt super hedificacione predicta recursum ad serenissimum dominum Regem, quamobrem sperabantur inter partes sequi plures litigie pluresque dissenciones que inter viros ecclesiasticos sunt penitus evitande, cum nonnisi pacis in tempore bene colatur pacis auctor et non deceat viros ecclesiasticos esse litigiosos; propterea partes predictae, intervenientibus dictis magnificis dominis paciariis dicte civitatis et magnifico domino Anthonio Riquer legum doctore et cive eiusdem civitatis ad tractandum, pactandum et concordandum infrascriptam concordiam per dictos dominos paciarios assignato, venerunt ad inhiendum, tractandum et firmandum presentem concordiam sub infrascriptis capitulis comprehensam et declaratam. Et, quia quia (sic) domus predictae que fuerunt dicti domini Ludovici Coscon, confrontate de una parte cum vico que vulgariter dicitur Lo Clot de la Canuedoria, ex alia parte cum domibus magnifici Bernardi de Sancto Clemente, civis, et duabus partibus cum muro veteri dicte civitatis, et de alia parte cum domo honorabilis Ffrancisce de Carcassona, civis, et siqui alii sint confines, in quibus predicti Guardianus et Fratres beate Marie de Jhesu Ordinis Sancti Ffrancisci de Observancia per quin-

decim annos continue steterunt et habitaverunt, sint situate inter domos plurimorum laycorum dicte civitatis in quibus propter magnum concursum populi non valent cum quiete animi devote domino famulari, propterea dicti magnifici paciarii, decanus et Capitulum considerantes ecclesiam Sancti Salvatoris sitam extra muros dicte civitatis que per Priorem et confratres confrarie Sancti Salvatoris regitur et gubernatur fore et esse multum dispositam pro dicti monasterii constructione et fabricacione, rogaverunt propterea Priorem et confratres dicte confrarie Sancti Salvatoris, ut ecclesiam predictam Guardiano et Fratibus predictis pro constructione et hedificacione monasterii predicti dare et dimittere deberent. Qui quidem Prior et confratres predicti inter se plures et diversos tractatus habuerunt, et dicti prior et confratres, considerantes dictum negocium non posse per omnes confratres comode tractari, propterea comiserunt predictum negocium tractandum honorabili Francisco Claverol, Priori, Bertholomeo Sunyer, in sacra theologia magistro, Manuelli Argentona, Iohanni Berengarii, Ludovico Ventosa, et Francisco de Cabestany, presbiteros predicte sedis beneficiatis confratribus predicte confratrie, quibus omnimoda potestas fuit per omnes confratres dicte confratrie super hoc data et attributa. Et supradicti, quibus potestas fuit concessa per omnes confratres cum magnificis paciariis et probiis hominibus electis per concilium generale dicte civitatis semel et pluries dictum negocium fuit tractatum et agitatum. Igitur hii ad hoc per confratres deputati, considerantes constructionem et hedificacionem monasterii predicti in non modicum servicium Dei et cultus divini redundare, ob reverenciam Dei eiusdem Genitricis gloriose Virginis Marie et contemplacionem magnificorum dominorum paciariorum et proborum hominum dicte civitatis, decani et Capituli predictorum dictam ecclesiam Sancti Salvatoris cum terris et duobus ortis contiguis qui sunt ipsius ecclesie, absque tamen retabulis, altaribus, censibus, pilaribus ferreis cum suis lapidibus, virgulis ferreis pro cortinis parandis, campanis magnis, parvis et parvissimis, oratoriis, rexatis fusteis, cathedra fustea, in qua solent fieri sermones, fagistoriis et aliis iocalibus seu ornamentis: et omnia supradicta mutari habeant, que mutacio habeat fieri expensis dictorum Guardiani et Fratrum Beate Marie de Jhesu Ordinis Sancti Francisci de Observancia ad locum ubi dicti prior et confratres dicte confratrie Sancti Salvatoris deliberaverunt mutare dictam confratriam, interveniente in his auctoritate et decreto reverendi viri domini Manuelis de Monsuar legum doctoris canonici et decani et vicarii generalis reverendissimi domini Cardinalis et episcopi Ilerdensis, pre-

dictis Guardiano et Fratribus sub condicionibus et pactis sequentibus et non alias concesserunt. Quoad rexatum vero fusteam magnificus Garsias de Vallterra decretorum doctor canonicus et prepositus Ilerde et confratres dicte confratrie promittit quod, si tempore quod dicti fratres mutabunt locum, ipse vivit, quod ipse faciet rexatum in loco ubi mutabitur dicta confratria; et si tamen mortuus fuerit tempore quo dicti fratres mutabuntur, quod Deus avertat, habeat removeri, ut dictum est supra: Primo, quia ex eo quod dicti prior et confratres habent prope dictam ecclesiam Sancti Salvatoris duos ortos contiguos et terras de quorum redditibus anno quolibet fieri seu celebrari debent certe misse anniversaria et obsequia, que quidem terre sunt valoris centum librarum, et ex alia parte prior et confratres predicti magnas pecuniarum summas in operibus dicte ecclesie exposuerunt, pro cuius quidem ecclesie predicte Sancti Salvatoris adquisicione Prior et confratres confratrie predicte in anno computato a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo septimo, quinto kalendas iunii ad preces reverendissimi domini episcopi Ilerdensis qui tunch erat, et honorabilis Capituli honorabiliumque paciariorum dicte civitatis qui tunch erant, dimiserunt ecclesiam Sancte Marie de la Orta pro construendo ibidem monasterium beatissimi Augustini, pro qua quidem ecclesia Sancte Marie de la Orta per episcopum, Capitulum et paciarios predictos fuit concessa dicte confratrie predicte ecclesia Sancti Salvatoris, propterea pro aliquali satisfaccione et emenda terrarum et ortorum predictorum, est inter partes predictas concordatum quod Guardianus et Fratres predicti conventus Beate Marie de Jhesu Ordinis Sancti Ffrancisci de Observancia habeant dare et realiter dent et solvant priori et confratribus predictis centum quinquaginta libras seu tres mille solidos monete curribilis Ilerde, hoc videlicet modo, quod predicti Guardianus et fratres predicti teneantur fideiussores sufficientes et ydoneos dare qui solvant et realiter tradant in pecunia mundata, dictas centum quinquaginta libras seu tres mille solidos monete curribilis in presenti civitate Ilerde, silicet, centum libras seu duos mille solidos infra unum annum a die presentis concordie firmate in antea computandum et faciant obligacionem in forma dicti fideiussores ad voluntatem prioris et personarum ad hec deputatarum. Et dicti prior et confratres in dicto anno recipiant precium arrendamenti dictarum terrarum et ortorum ad hec, ut possint facere servicium ad quod sunt obligati. Et dicti prior et confratres habeant recipere in solucionem dictarum centum librarum illas centum libras quas domina Constancia de Canelles in suo ultimo testamento dimisit

dicto monasterio sive Fratribus dicti monasterii de Jhesu. Et dicti Guardianus et Fratres teneantur cessionare et facere locum et cessionem priori et confratrie Sancti Salvatoris cum eviccionem, donech fuerit firmatus contractus censualis vel aliter fuerit satisfactum ad voluntatem dicti prioris dicte confratrie in satisfaccionem dictarum centum librarum ... *

Arxiu de Santa Maria de Lleida, caixó 2, núm. 6.

* Segueixen les clàusules de la concòrdia que, per ésser molt llargues, suprimim. Vegeu-ne el resum en la introducció.